

ДВА ПРОЦЕСИ ОДНОГО ЖИТТЯ

Виступ Президента України Леоніда Кучми
на науково-практичній конференції
"Утвердження інноваційної моделі розвитку економіки України"

Шановні учасники конференції!

Практично всі виступаючі були однакостанні в тому, що у межах діючої моделі економічної політики широкомасштабна технічна та технологічна модернізація національної економіки є неможливою. Ця модель вичерпала свій позитивний потенціал і потребує глибокої перебудови.

Ми повинні виходити з необхідності органічного поєднання ринкових методів стимулювання науково-технологічної діяльності з заходами, які б забезпечили суттєве посилення у цьому ролі держави.

Першим кроком має стати відчутне поліпшення фінансування науки. При всіх існуючих складнощах маємо забезпечити збільшення бюджетних асигнувань у межах не менше 1,5-1,7 відсотка від ВВП на першому етапі і до євростандартів (2,5%) - на другому. Першочергової державна підтримки потребує вагомий, визнаний у світі потенціал вітчизняної фундаментальної науки. Водночас необхідно реалізувати вже визначені раніше механізми позабюджетного стимулювання науково-технічного прогресу. Йдеться насамперед про механізми довгострокового кредитування через інструменти рефінансування комерційних банків, створення для цього банку реконструкції та розвитку.

Досі залишається незадіяним вагомий інноваційний потенціал приватизації. Є Указ Президента, яким передбачається спрямування не менше 25 відсотків коштів, отриманих від приватизації державного майна, на інноваційне оновлення та модернізацію підприємств. У дійсності відповідні фінансові ресурси йдуть на поточне споживання.

Підтримую точку зору про необхідність державної системи стимулювання інноваційного розвитку. Йдеться насамперед про якнайшвидше запровадження механізмів прискореної амортизації та податкових стимулів інновацій, а також експорту високотехнологічної продукції.

Найбільш вузьким місцем української економіки є відсутність механізмів трансферу інноваційного продукту у виробництво. Такий рух може здійснюватися лише на основі ринкових механізмів та комерціалізації науково-технічної сфери.

У цьому особливу роль має відіграти об'єднання промислового, банківського та торговельного капіталу у потужні структури, здатні продукувати високо-технологічні конкурентоспроможні товари та послуги. Основою інноваційної політики має стати створення фінансово-промислових груп, зокрема транснаціональних, а також горизонтальних та вертикальних холдингових компаній, науково-технічних центрів, технополісів та технопарків, лізингових фірм.

Окремі з таких структур можуть розвиватися через механізми вільних економічних зон чи щось на зразок того. Але для цього потрібно "очистити" останні від спекулятивного бізнесу. Критикуючи ситуацію, що склалася навколо діючих вільних економічних зон та зон спеціального інвестування, я мав на увазі насамперед цей аспект справи.

У цьому ж контексті особливого значення набуває стимулювання малого інноваційного підприємництва як провідника інноваційного продукту від науково-технічного винаходу до масового виробництва.

Однією з найнагальніших є проблема суттєвого підвищення вартості національної робочої сили. Якщо вона низька, як це має місце у нас, то технічні нововведення запроваджувати у виробництво немає потреби. Цю ситуацію потрібно за будь-яких умов виправити. Я підписав Закон про збільшення мінімальної заробітної плати, виходячи саме з цих міркувань, хоча розумів усі його фінансові суперечності.

Україна має надзвичайно великі потенційні можливості розвитку внутрішнього ринку високих технологій. Однак він лишається практично не задіяним. Світова практика вказує: внутрішній ринок високих технологій потребує активного державного стимулювання. Зупинюсь на деяких найбільш перспективних, з моєї точки зору, проблемах інноваційної політики, до вирішення яких має бути прикута першочергова увага уряду.

Насамперед - проблема модернізації енергетичної галузі. Треба задіяти механізми, які б дали змогу істотно змінити баланс споживання енергоносіїв, зменшити як абсолютний обіг, так і частку споживання природного газу з одночасним збільшенням цих показників щодо вугілля. Для практичної реалізації цього завдання нам необхідно визначитися з механізмами реконструкції теплових електростанцій, які б забезпечили їх функціонування за рахунок вітчизняної паливної бази.

Стимулюючим чинником технологічного переоснащення української економіки має стати і практичне втілення Державної програми енергозбереження. За оцінкою вчених-енергетиків, енергоємність ВВП України за останнє десятиріччя збільшилася на 33 відсотки. Нині вона є найвищою в Європі. Про яку конкурентоспроможність українського виробництва може йти мова?

Такою ж мірою на чільне місце хочу поставити проблему технічного та технологічного переоснащення

агропромислового комплексу. Якщо не буде вжито радикальних заходів, то через кілька років техніка на селі стане повністю не придатною для експлуатації. Наше завдання - у максимально стислі строки створити сучасну ринкову інфраструктуру технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва, зробити доступною для селян практику лізингу сільгосптехніки, істотно вдосконалити механізми кредитного обслуговування сільгоспвиробників.

Важливим інструментом державної інноваційної політики має стати і більш повне використання унікального технологічного потенціалу оборонно-промислового комплексу. Україна займає вагомі позиції на світовому ринку високо-технологічних озброєнь. І ці позиції слід зміцнювати. Але робити це в рамках жорсткого експортного контролю.

Імперативом сучасного цивілізаційного прогресу є всебічний розвиток людського потенціалу. Світовою практикою доведено, що інвестиції в людський капітал - найефективніші. У Західній Європі цей компонент забезпечує близько 75% приросту національного багатства.

У цій визначальній сфері сучасного цивілізаційного прогресу наші позиції також досить вагомі. За роки незалежності у нас збільшилася кількість вищих навчальних закладів та кількість студентів. Це все - потенціал інноваційного прогресу. Проблема полягає в тому, що ми ще не навчилися його ефективно використовувати.

Ми так і не змогли утворити надійні механізми захисту інтелектуальної власності. Вимагаю від уряду предметне вивчити це питання.

Думаю, що на часі визначення та реалізація широкомасштабної довгострокової стратегії модернізації всієї системи освіти, наближення її до стандартів ЄС, потреб внутрішнього розвитку держави та суспільства, ринкової економіки. Треба активно працювати над проблемою інтеграції науки та освіти, все зробити для збереження кадрового потенціалу науково-технічної сфери, заохочення молоді до участі в науковій та науково-технологічній діяльності, зокрема, шляхом поповнення наукових організацій фахівцями, підготовленими за державним замовленням. Має бути більш активною позиція держави і у питанні підготовки кадрів вищої кваліфікації в зарубіжних навчальних закладах.

Проблема утворення необхідних передумов для більш повної реалізації наявного інтелектуального та науково-технологічного потенціалу стосується не лише економічної політики. Ця проблема буде ефективно вирішуватися тільки за умови, якщо нам вдасться досягти наміченого у політичній сфері.

Можна сказати, що політична реформа та інноваційна перебудова економіки - це два органічно пов'язані один з одним процеси, основа досягнення нової якості суспільного прогресу і водночас шлях наближення України до базових європейських стандартів.

Віче. - 2003. - 6 березня. - С.5.